

Kepes György Budapesten

Nem tőle, hanem a róla szóló irodalomból tudom: öt tiszteletbeli doktori cím tulajdonosa, a Massachusetts Institute of Technology örökös tanára, az Academy of Arts and Sciences, a National Institute of Arts and Letters tagja, a Center for Advanced Visual Studies igazgatója. Képei harminc múzeumban találhatóak szerte a világon. Továbbá a vonatkozó irodalom arról tájékoztat, hogy neve összekapcsolódik a húszas évek elején új szellemi-művészi irányzatot indító Bauhaus-mozgalommal, barátai, munkatársai voltak a csoport legnagyobbjai, Gropius, Gabo, Breuer, Moholy Nagy László, és persze Kepes György is egyike a legnagyobbaknak. Most Budapesten töltött három napot.

Különös pillanat, amikor valamely — lexikonokból, művészettörténeti könyvekből ismert — fogalomról nőtt név viselője egyszer csak megjelenik személyesen, elevenen. Különös, mert az ember önkéntelenül összekapcsolta az írott szövegek elvont szellemével. De legfőképpen azért különös, mert kiderül, hogy a valóságban, fizikai jelenlétében az írott szavak bizonyos értelemben értelmüket veszítik.

Mindjárt a beszélgetés kezdetén felmerülő utalások — a festészet, mint matematikai pontosságú nyelv, a tárgyaltalan művészet, a mindent kifejező erő, amely a formából ered, egyszóval: szuprematizmus, konstruktivizmus, neoplaszticizmus — csöndes fejcsóválásra készítetik.

Amint beszélni kezd, világossá válik, hogy egy szuverén, nagy művészt fölösleges, sőt lehetetlen valahová „behelyezni”, hogy közben különben is eltelt negyven esztendő, s hogy Kepes György csoportoktól, izmusoktól függetlenül a saját művészi útját járta végig e négy évtized alatt. Ő a maga részéről, ha visszatekint, még messzebbre néz a múltba, s az itthoni kezdetről beszél.

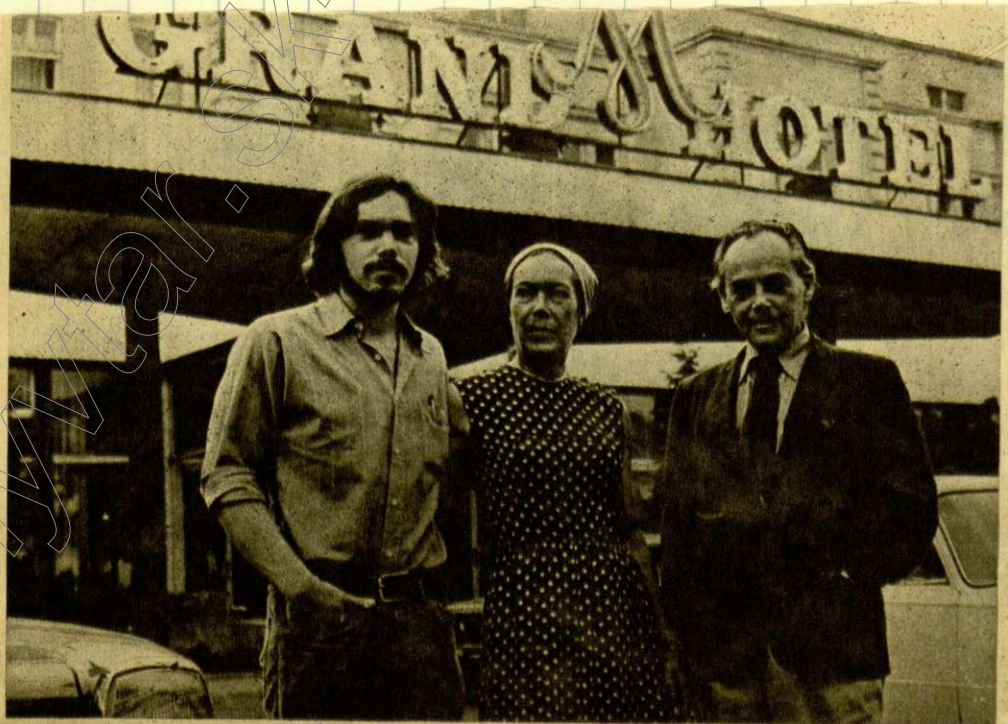
— Kilenc-tíz évesen csodagyerekeknek számítottam. Ez rendszerint veszélyes dolog, de én szerencsére úgy beleszerettem a festészetbe, hogy nekem nem ártott meg. Csók István tanítványaként dolgoztam, s Csók az a fajta nagyszerű mester volt, aki nemcsak azt fogadta el abszolút mértéknek, amit ő maga csinált. Amikor néhányadmagunkkal kezd-

Magyar Hírek

aug. 1972

1972

Byrant

Kepes György feleségével és fiával a Margitszegi Nagyszálló előtt. Felesége Juliet Kepes, ismert mesekönyv író az Egyesült Államokban, könyveit maga illusztrálja.
(Novotta Ferenc felv.)

tük valóra váltani képeinken a forma forradalmát, azt mondta: „En ugyan nem értem, de ti olyan mélységesen hiszitek, amit csináltok, hogy valószínűleg igazatok van”.

Valóban olyan mélyen hitték, és olyan mértékben volt igazuk, hogy az akkori kulturálisztér kitiltotta Kepest és társait a főiskoláról. Nyilván nemcsak a forma forradalma miatt. Hanem ami a forma forradalma mögött izzott: egy másfajta világlátás miatt. S jöllehet, ez a formák robbantásában jelentkezett, valahol mélyebben voltak a gyökerei. Képviselői nemcsak azzal a művészettel fordultak szembe, amely egy áporodott világrendet tükrözött, hanem az áporodott világrenddel is — a maguk művészi módján.

— A művészet, ami nem fejezi ki az ember szolidaritását az emberrel, az nem lehet igazi művészet — mondja a margitszigeti zöld pázsitot simogató pillantással. — Azt hiszem, ez a szemlélet függetlenített csoportoktól, izmusoktól. En mindig hittem benne, hogy a művészetnek az élet megváltoztatásában fontos, pozitív szerepe van.

S nemcsak hitt benne, mindig tett is érte

valamit. Azért, hogy az élet megváltozzék, jobb, teljesebb, boldogabb legyen. A második világháború idején Londonban nemzetközi békekiállításán vett részt a képeivel.

— Talán — mondja halk kis mosollyal — csináltam akkor néhány elég jó grafikát.

E néhány „elég jó grafika” alkotóját meghívták Chicagóba a New Bauhaus szín- és fényosztály vezetőjének, majd tanár lett a legnagyobb amerikai egyetemeken.

Azóta számtalan kiállítása volt az Egyesült Államoktól Japánig, Skandináviától Olaszországig, 1970-ben a budapesti Szépművészeti Múzeum és a Magyarok Világszövetsége által rendezett külföldi magyarok kiállításán mi is megismerhettük több alkotását. Ő azonban — negyvenkét évi távollét után nem tökéletes, de meglepően szabatos magyarságával — kizárólag az eszméiről beszél. Arról, amit egyetemi előadásaiiban mond el a hallgatók tömegének.

— Nagyon szeretek tanítani. Talán azért, mert tanítás közben magam is rájövök bizonyos dolgokra.

A „bizonyos dolgok” az emberi szellem legszélesebb sugarú körébe tartoznak; a tu-

domány és a művészet közötti összefüggések izgatják Kepes Györgyöt. Erről beszél a cambridge-i egyetemen, erről az általa felállított intézetekben, e témákkal kapcsolatos konferenciákra utazik most Athénbe, ezeknek az összefüggéseknek elemzésére gyűjt maga köré a massachusettsi egyetemre s a különböző országokban felállított intézetekbe tudósokat, művészeket. És erről beszél most is a Margitszigeten.

— Minden művészeti és tudományos tudás: az élet tudása. A mi korunkban, midőn a világon oly sok felé van szorongatottság, igazságtalanság és szomorúság, a művészet és a tudomány közös feladata, hogy segítsen az emberiségnek. Segítsen boldogabban élni. Segítsen elviselhetőbbé tenni a nagyvárosokban már-már tragikus méretű és pusztító hatású szennyeződési és zajártalmakat. Különböző terveket dolgozunk ki város- és környezetformálásra. Van egy új tervem, amelynek „hang-oázis” nevet adtam. Ha sikerül megvalósítani, kis, enyhét adó szigeteket állíthatunk fel az ember idegrendszerét, szervezetét felőrlő nagyvárosokban. Mert a teória nem elég. Tennünk, cselekednünk kell.

Ez nagyon meggyőzően hangzik. Mégis, a beszélgetés végére érve hiányérzetem van. Hiszen a legfontosabbról nem szólt: a festészetéről. A kérdésre furcsán, szemérmesen visszahúzódlk.

— Azt hiszem minden művésznek van közéleté és privát élete. A festészet — az én szerelmi életem.

Aztán gyorsan ismét arról kezd beszélni, hogy mi mindent kell tenni az emberiségért, azért, hogy az ember számára ez a föld elviselhetőbb lakóhely legyen.

Mi mindent kell tenni? De hiszen részéről mégis csak az a legnagyobb tett, ami a vész-nain látható. Egyébként miért arról beszéljen? Miért ne beszéljen kedves eszméiről? Hiszen a képei megvannak, élnek és megtekinthetők a világ harminc múzeumában.

Soós Magda

.....

